

2018 m. sausio 1 d. finansines ir priežiūrai skirtas ataskaitas Lietuvos bankui pateikė 68 kredito unijos, vienijusios 160,9 tūkst. narių.

2018 m. pradžioje kredito unijos licencija buvo išduota kredito unijai „Neris“. Tą patį laikotarpį dvi kredito unijos (Centro taupomoji kasa ir Taupkasė) buvo pripažintos nemokiomis. Lietuvos banko valdybos nutarimu šioms dviem kredito unijoms visam laikui atšauktos kredito unijos licencijos ir kreiptasi į teismą dėl bankroto bylos joms iškelimo (kredito unijai Centro taupomajai kasai bankroto byla iškelta vasario mėn.).

2017 m. buvo pasirengimo įgyvendinti kredito unijų sektoriaus reformą, prasidėjusią turto kokybės vertinimu, metai. Lietuvoje pradėjo veikti dvi centrinės kredito unijos (toliau – CKU), joms sudarytos sąlygos užtikrinti savo narių kredito unijų mokumą ir suteiktos galimybės kontroliuoti jų prisiimamą riziką. Visos kredito unijos iki 2018 m. sausio 1 d. privalėjo apsispręsti, ar pradėti vykdyti persitvarkymo į banką procedūrą, ar toliau tęsti veiklą vienos iš CKU (Lietuvos centrinės kredito unijos ar Jungtinės centrinės kredito unijos) sudėtyje. Pasirinkusioms narystę CKU (61 kredito unijai) atsirado galimybė dirbti su partneriais, kurie dalijasi bendra veiklos krypties vizija, ir kurti nariams priimtina bendros veiklos modelį. CKU grupės turi galimybę stiprinti kooperatinės bankininkystės veiklą ir plėtoti finansinių paslaugų teikimą gyventojams bei verslui.

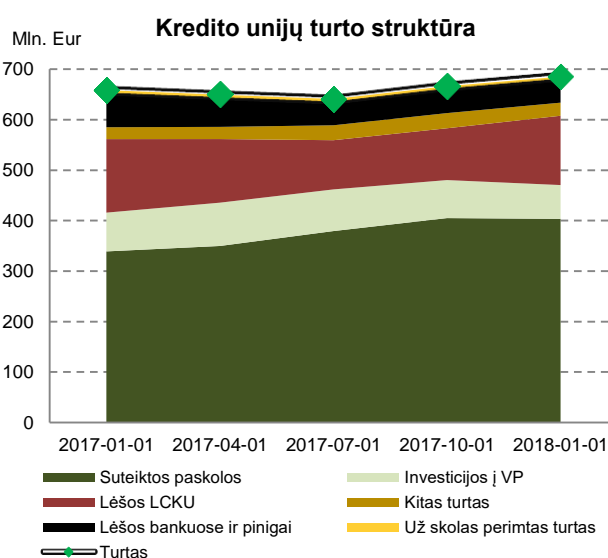
Penkios kredito unijos („Mano unija“, LTL kredito unija, „Taupa“, Rato kredito unija ir „Saulėgrąža“), nusprendusios plėtoti savo veiklą pagal banko modelį, gavo Lietuvos banko sutikimą persitvarkyti. Siekdamos gauti specializuoto banko licenciją, per penkerių metų pereinamąjį laikotarpį jos privalės pertvarkyti savo veiklą taip, kad tenkintų visus bankams keliamus reikalavimus ir galėtų verstis tradicine banko veikla. Kredito unijos, per nustatytą laikotarpį negavusios banko licencijos, galės pasinaudoti galimybe tapti CKU narėmis ir tęsti veiklą CKU sudėtyje, o neįstojusių į CKU kredito unijų veikla bus nutraukta, nes Lietuvos bankas turės atšaukti joms suteiktas kredito unijos licencijas.

2017 m. kredito unijų turtas padidėjo daugiau kaip 4 proc. ir, pateiktų neaudituotų 2018 m. sausio 1 d. ataskaitų duomenimis, sudarė 685,2 mln. Eur, arba 2,5 proc. bankų sistemos turto (prieš metus – 2,6 %). Kredito unijų sektoriaus turto apimties metinį pokytį lėmė terminuotųjų indėlių augimas, kai kurioms kredito unijoms didinant šių indėlių palūkanų normas.

Kaip matyti iš paveikslėlio, 2017 m. rugpjūtį kredito unijų paskolos¹ ir metų pabaigoje jos sudarė reikšmingiausią turto dalį, o kitos turto pozicijos menko, ypač investicijos į vertybinius popierius (VP).

2017 m. pabaigoje kredito unijos savo nariams buvo suteikusios 403,5 mln. Eur paskolų. 2017 m. kredito unijų suteiktos paskolos padidėjo 64,5 mln. Eur, arba 19 proc., o jų dalis, palyginti su kredito unijų sektoriaus turtu, – atitinkamai 7,4 proc. punkto. 2018 m. sausio 1 d. duomenimis, paskolos sudarė daugiau nei pusę (beveik 59 %) kredito unijų sektoriaus turto. Kredito unijų nariams fiziniams asmenims suteiktos paskolos aptariamam laikotarpiu padidėjo 48,9 mln. Eur, tačiau jos augo lėčiau negu paskolos juridiniams asmenims. Spartesnis paskolų juridiniams asmenims augimo tempas lėmė paskolų asocijuotiesiems nariams (daugiausia juridiniams asmenims) dalies paskolų portfelyje padidėjimą iki 20,2 proc.

Paskolų portfelio augimas ir kredito unijų taikytos priemonės, padėjusios penktadaliu (iki 16,4 mln. Eur) sumažinti specia-

Šaltinis: Lietuvos bankas.

¹Finansinėse ataskaitose nurodyta paskolų vertė, kuri nustatoma sumuojant paskolų likučius bei sukauptas palūkanas ir atimant sudarytus specialiuosius atidėjinius.

liuosius atidėjinius (galimiems paskolų nuvertėjimo nuostoliams padengti), lėmė metinį paskolų kokybės rodiklių gerėjimą – specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis per metus sumažėjo 1,9 proc. punkto (iki 3,9 %), o neveiksnių paskolų² dalis paskolų portfelyje – 4,7 proc. punkto (iki 18 %).

Nors minėti rodikliai augant paskolų portfeliui gerėjo, tačiau nurašytų paskolų apimtis per metus sumažėjo tik iš rinkos pasitraukusių bankrutuojančių kredito unijų nurašytais paskolomis. **Tai rodo, kad veikiančioms kredito unijoms iki šiol nepavyko susigrąžinti išlaidų, patirtų dėl šių paskolų suteikimo metu netinkamai vertintos skolinimo rizikos.**

Kredito unijų investicijos į VP 2017 m. nuosekliai mažėjo. Nuo metų pradžios investicijos į VP sumažėjo beveik 10 mln. Eur (iki 67 mln. Eur), o jų dalis, palyginti su augančiu kredito unijų turtu, sumenko 1,9 proc. punkto – iki 9,8 proc. Didžiąją VP portfelio dalį (92,2 %) sudarė Lietuvos Vyriausybės VP, per metus ji padidėjo 5,8 proc. punkto. Visą kitą dalį sudarė Latvijos, Slovėnijos, Rumunijos, Bulgarijos ir Graikijos vyriausybės VP. Kredito unijų sektoriaus VP portfelis valdomas pagal Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisyklių (toliau – Taisyklės) reikalavimus. Visos kredito unijos laikėsi Taisyklių reikalavimo dėl VP portfelio dalies, palyginti su balansiniu turtu, dydžio – ketvirčio pabaigoje VP nesudarė daugiau kaip 35 proc. jų balansinio turto. Kitų Taisyklių reikalavimų vis dar nevykdo trys kredito unijos: viena – dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės, žemesnio reitingo Europos Sąjungos šalių vyriausybės VP koncentracijos ir koncentracijos į vieno žemesnio reitingo emitento VP, dvi – dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės.

Pagrindinis kredito unijų finansavimosi šaltinis ir toliau yra priimti indėliai, jais buvo finansuojama 89 proc. turto.

Kredito unijų priimti indėliai 2017 m. padidėjo beveik 21 mln. Eur (3,5 %) ir 2018 m. sausio 1 d. sudarė 611,4 mln. Eur. Metinį indėlių portfelio augimą lėmė 16,1 mln. Eur (iki 434,3 mln. Eur) padidėję terminuotieji indėliai kredito unijose, siekiančiose persitvarkyti į specializuotus bankus, ir kai kuriose CKU narėse, padidinusiose indėlių palūkanų normas. Pateiktų ataskaitų duomenimis, nuo metų pradžios palūkanų normas už 12 mėn. trukmės indėlius eurais padidino 29 kredito unijos, tačiau daugumos kredito unijų mokamos palūkanos už šiuos indėlius nesiekė 1 proc. Dėl brangesnių indėlių priėmimo sumenko dalies kredito unijų pelningumas. Neturėdamos kur jų saugiai investuoti, kai kurios kredito unijos lėšas laikė Lietuvos banke, bankuose ir LCKU, beveik negaudamos už jas pajamų. Neterminuotieji indėliai, laikotarpio pabaigoje sudarė kiek daugiau negu ketvirtadalį visų kredito unijų priimtų indėlių, per metus padidėjo tik 4,6 mln. Eur. Nesikeičiant gyventojų taupymo įpročiams, didžiausią indėlių portfelio dalį (96,2 %) sudarė fizinių asmenų indėliai.

Kredito unijų pajinis kapitalas 2017 m. sumažėjo 3,5 mln. eurų – iki 54,8 mln. Eur. Pajinio kapitalo pokytį nulėmė bankrutuojančių kredito unijų pasitraukimas iš rinkos. Kredito unijos, rengdamosi užtikrinti sektoriaus reformos įgyvendinamųjų reikalavimų vykdymą, kaupė tvarų kapitalą. Pateiktais duomenimis, tvarūs pajai, kuriais dengiami kredito unijos patirti nuostoliai, metų pabaigoje sudarė 37,8 mln. Eur, arba daugiau nei du trečdalius pajinio kapitalo.

2017 m. kredito unijų sektoriaus veiklos rezultatas – 2,2 mln. Eur neauditoto pelno. Nuo metų pradžios pelningai dirbusios 48 kredito unijos uždirbo 4,1 mln. Eur pelno, 20 nuostolingai dirbusių patyrė 1,9 mln. Eur nuostolių. 2016 m. kredito unijų patirtas nuostolis sudarė 6,1 mln. Eur. Neįskaitant dviejų kredito unijų, kurioms kredito unijos licencija atšaukta 2018 m., patirtų nuostolių (1 mln. Eur), kredito unijų sektoriaus neauditotas pelnas sudarytų 3,2 mln. Eur.

Pelningą šių metų kredito unijų sektoriaus veiklą nulėmė sparčiau už gautas pajamas mažėjusios išlaidos (palyginti su 2016 m., pajamų gauta 7 %, o išlaidų patirta 28,5 % mažiau). Kaip paprastai, didžiausią kredito unijų pajamų dalį (78 %) sudarė palūkanų pajamos, iš jų 95 proc. – už nariams suteiktas paskolas. Kredito unijų gautos paslaugų ir komisinių pajamos (daugiausia už kreditavimo įsipareigojimus) sudarė 14,5 proc. visų pajamų. Tikėtina, kad šių pajamų augimas tiesiogiai susijęs su augančia kreditavimo apimtimi. Menkstantys specialieji atidėjiniai galimiems kredito unijų turto vertės sumažėjimo nuostoliams padengti nulėmė daugiau nei ketvirtadaliu, palyginti su praėjusiais metais, mažesnes šio sektoriaus išlaidas. Didžiausia kredito unijų išlaidų dalis (64 %) teko operacinėms išlaidoms, o joms padengti prireikė 58,4 proc. pajamų, arba 0,5 proc. punkto daugiau negu 2016 m. Pažymėtina, kad operacinėms išlaidoms padengti reikalinga pajamų dalis didėja jau keletą metų iš eilės (nuo 2014 m. padidėjo 25 proc. p.). Kredito unijų išlaidos palūkanoms sudarė ketvirtadalį visų išlaidų. **Atsižvelgdamos į pelningos veiklos svarbą tvariam kapitalui, kredito unijos, priimdamos sprendimus dėl veiklos modelio, turėtų didesnę dėmesį skirti patiriamų išlaidų, ypač operacinių, ir naudos analizei.**

Pateiktų 2018 m. sausio 1 d. neaudituočių ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 18,64 proc. (normatyvas – 13 %), tačiau atskirų kredito unijų kapitalo pakankamumo rodikliai buvo labai skirtingi – trys didžiausi sudarė 30,76 proc., 29,7 proc. ir 29,06 proc., o trys mažiausi – 1,12 proc., 5,97 proc. ir 13,07 proc. (du mažesni už minimalų reikalaujamą).

Kredito unijų sektoriaus likvidumo rodiklis 2018 m. sausio 1 d. sudarė 45,7 proc. (minimalus reikalaujamas – 30 %). Likvidumo normatyvą vykdė visos kredito unijos, tačiau atskirų kredito unijų likvidumo rodikliai buvo gana įvairūs ir sudarė nuo 35,67 proc. iki 73,95 proc. (trys didžiausi – 73,95 %, 73,31 % ir 68,75 %, o trys mažiausi – 35,67 %, 35,85 % ir 35,99 %).

Ataskaitinę datą veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdė 7 kredito unijos:

²Neveiksnių paskolos – tai ilgiau negu 60 dienų uždelstos mokėti nenuvertėjusios paskolos ir visos nuvertėjusios paskolos.

- kredito unijos Centro taupomoji kasa ir Taupkasė nevykdė kapitalo pakankamumo ir didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvų;

- Varėnos kredito unija, Kvedarnos kredito unija, Utenos kredito unija, Kelmės kredito unija ir kredito unija „Taupa“ – didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo.

Minėtų kredito unijos veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdymą lėmė kapitalo trūkumas, susidaręs (arba padidėjęs) dėl patirtų kredito unijoms reikšmingų išlaidų (kai kurioms – dėl išlaidų, susijusių su turto kokybe).

2018 m. pradžioje kai kurios kredito unijos, nevykdžiusios vieno – didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo, pateikė informaciją, kad padėtį ištaisė ir vykdo veiklos riziką ribojančius normatyvus, o Varėnos kredito unija, kurios reorganizavimo procesas pradėtas, normatyvą vykdys prijungus ją prie Alytaus kredito unijos. Kredito unijoms Centro taupomajai kasai ir Taupkasei, nevykdžiusioms kapitalo pakankamumo ir didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvų, taikytos Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatyme numatytos poveikio priemonės. Kaip jau minėta, Lietuvos bankas priėmė sprendimus visam laikui atšaukti joms kredito unijos licencijas ir kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo (kredito unijai Centro taupomajai kasai iškelta bankroto byla).

Pažymėtina, kad Lietuvos banko svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos kredito unijos metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą (<http://www.lb.lt/lt/pagrindiniai-kredito-uniju-sektoriaus-veiklos-rodikliai>).

Kaip minėta ankstesnėse apžvalgose, vienas iš pagrindinių žingsnių vykdant Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą kredito unijų sistemos pertvarką buvo visų kredito unijų turto kokybės vertinimas, kurio rezultatus kredito unijų sektorius, išskyrus Taupkasę, pripažino ir atvaizdavo savo finansinėse ataskaitose. Kiekvienos unijos turto kokybės vertinimo rezultatai, informacija apie 2017 m. balandžio 1 d. kapitalo pakankamumo rodiklį, kurį ataskaitose nurodė kredito unijos, ir apie turto kokybės vertinimo proceso statusą paskelbti Lietuvos banko svetainėje (<http://www.lb.lt/uploads/documents/files/musu-veikla/Finansinis-stabilumas/Kredito%20uniju%20reforma/KU-turto-kokybes-vertinimas-kapitalo-pakankamumo-rodiklis.pdf>).

Priedas. Kredito unijų sektoriaus veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklis	Suma, mln. Eur			Pokytis, %	
		2017-01-01	2017-10-01	2018-01-01	2017 m. IV ketv.	per metus
1	Turtas	658,5	666,4	685,2	2,8	4,1
2	Pinigai	3,4	3,4	3,4	-	-
3	Lėšos bankuose	61,7	42,5	41,3	-2,8	-33,1
4	Lėšos LCKU	145,6	102,6	137,3	33,8	-5,7
5	Vyriausybių VP	76,8	75,4	67,0	-11,1	-12,8
6	Suteiktos paskolos	339,0	405,0	403,5	-0,4	19,0
7	Specialieji atidėjiniai paskoloms	20,7	18,5	16,4	-11,4	-20,8
8	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis, %	5,8	4,4	3,9	-	-
9	Įsiskolinimai LCKU	11,8	19,6	13,5	-31,1	14,4
10	Indėliai	590,7	575,3	611,4	6,3	3,5
10.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	587,7	572,1	608,2	6,3	3,5
11	Pajinis kapitalas	58,3	57,4	54,8	-4,5	-6,0
12	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-6,1	-2,5	2,2	-	-

Šaltinis: Lietuvos bankas.